

**Βιβλιοθήκη Philipp Schaeffer, Κεντρικό Δημοτικό Διαμέρισμα Mitte,
Βερολίνο**

**(Study Tour, Περιοδεία Μελέτης στο Βερολίνο
13-19 Σεπτεμβρίου 2009)**

Εύα Σεμερτζάκη

Συντάκτρια, περιοδικό «Συnergασία»

esemertzaki@bankofgreece.gr

Κατά τη διάρκεια εκπαιδευτικού ταξιδιού, ομάδα Ελλήνων βιβλιοθηκονόμων επισκέφθηκε βιβλιοθήκες του Βερολίνου από τις 13 έως 19 Σεπτεμβρίου 2009. Το ταξίδι οργάνωσαν με επιτυχία οι κυρίες *Gerlinde Buck* και *Ute Petkakis*, Διευθύντριες Τμήματος Πληροφόρησης και Βιβλιοθήκης του Goethe Institut στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη αντίστοιχα, στις οποίες οφείλονται ιδιαίτερες και θερμές ευχαριστίες.

Μεταξύ των επισκέψεων που οργάνωσαν οι υπεύθυνες του ταξιδιού, ήταν στη **Βιβλιοθήκη Philipp Schaeffer**, στο Κεντρικό Δημοτικό Διαμέρισμα, **Mitte**, του Βερολίνου. Την ξενάγηση έκανε η κα Birgit G. Schultz, προϊσταμένη της Βιβλιοθήκης.

Περιγραφή

Η Βιβλιοθήκη βρίσκεται κοντά στην αγορά Hacheschen στο μέσον του Mitte, που αποτελεί το κέντρο του νέου Βερολίνου. Καθετί αλλάζει στην περιοχή, στην οποία ζουν 330.000 κάτοικοι. Στο παρελθόν υπήρχαν τρεις βιβλιοθήκες, καθεμία από τις οποίες επιτελούσε διαφορετική εργασία. Ακολουθώντας οι βιβλιοθήκες ενοποιήθηκαν σε μία, στο σημερινό χώρο της Βιβλιοθήκης, η οποία λειτουργεί ως η κεντρική βιβλιοθήκη της περιοχής και είναι μια από τις πιο καινοτόμες και πρωτοποριακές στην πόλη του Βερολίνου.

Σήμερα η Βιβλιοθήκη Philipp Schaeffer ανήκει στην **Ένωση Ανοικτών Βιβλιοθηκών του Βερολίνου (Verbund Öffentlicher Bibliotheken Berlin, VÖBB)**. Η διαχείριση των υπολογιστών γίνεται κεντρικά, ενώ στη Βιβλιοθήκη λειτουργούν 200 υπολογιστές. Επτά μέλη του προσωπικού εργάζονται στο υπολογιστικό κέντρο, όπου διαχειρίζονται τα προβλήματα του συστήματος. Σε κεντρικό επίπεδο εκτελούνται οι βασικές λειτουργίες για όλο το σύστημα: διαδανεισμός, καταλογογράφηση για μη έντυπο υλικό και προετοιμασία για το RFID για όλη την περιοχή.

Ιστορία

Στις δεκαετίες του 1980 και του 1990 η Βιβλιοθήκη ήταν μικρή, αλλά έγινε μεγαλύτερη με την προσθήκη ορόφων και αναγνωστηρίων. Μετά την ενοποίηση της Γερμανίας, κάθε κτήριο επέστρεψε στον ιδιοκτήτη του. Το ίδιο συνέβη και με το κτήριο της Βιβλιοθήκης. Ο ιδιοκτήτης του **Philipp**

Schaeffer ήθελε να φτιάξει κάτι για την κοινωνία. Πρότεινε στον Δήμο του Βερολίνου να κατασκευάσει τη Βιβλιοθήκη. Σε αντάλλαγμα εξέφρασε την επιθυμία να δοθεί το όνομά του σε αυτήν. Ο Philipp Schaeffer ήταν βιβλιοθηκονόμος με εξειδίκευση στον κινεζικό πολιτισμό και φιλοσοφία, ήταν κομμουνιστής και καλλιτέχνης. Εκτελέστηκε επειδή βοηθούσε τους Εβραίους. Μετά την ενοποίηση πολλά ονόματα έπρεπε να αλλάξουν για να μην είναι κομμουνιστικά. Η δημοκρατική κυβέρνηση όμως αποφάσισε να διατηρήσει το όνομα αυτό. Σήμερα πληρώνεται ένα μικρό αντίτιμο ενοικίου στον ιδιοκτήτη, ο οποίος υποστηρίζει τη Βιβλιοθήκη με διάφορους τρόπους, όπως αγοράζοντας υπολογιστές και είναι υπερήφανος για τη Βιβλιοθήκη που κατασκεύασε.

Αρχιτεκτονική της Βιβλιοθήκης

Η σημερινή Βιβλιοθήκη κτίστηκε το 1996 σε ένα από τα αρχικά κτήρια της περιοχής με την τυπική βερολινέζικη αρχιτεκτονική με τις διαδοχικές αυλές. Τα κτίσματα προς τον δρόμο απευθύνονται στους και κατοικούνται από πλούσιους. Στο δρόμο υπάρχουν καταστήματα και γραφεία ιατρών και δικηγόρων. Από μια μικρή είσοδο ο επισκέπτης κατευθύνεται προς την πρώτη εσωτερική αυλή. Τα κτίσματα στις εσωτερικές αυλές απευθύνονται σε πιο φτωχούς. Στη δεύτερη αυλή βρίσκονται κατοικίες και στην τρίτη αυλή οι κατοικίες των φτωχών και καταστήματα βιοτεχνιών. Σήμερα στην περιοχή με τις αυλές υπάρχουν παλιά σπίτια, αλλά και νέες προσθήκες. Ανάμεσα στις αυλές υπάρχει χώρος στάθμευσης με 5-6 ορόφους και τα αυτοκίνητα κατεβαίνουν με ανελκυστήρα από το ανώτερο επίπεδο προς τα υπόγεια.

Η Βιβλιοθήκη Philipp Schaeffer έχει κτιστεί μεταξύ τριών εσωτερικών αυλών και καταλαμβάνει έκταση 2.200 τ.μ. σε τρεις ορόφους με ένα κήπο ανάγνωσης στην τέταρτη αυλή. Για τη λειτουργία της απαιτείται έκταση επιπλέον 500 τ.μ. Η Βιβλιοθήκη είναι σύγχρονης αρχιτεκτονικής με γκρι και μαύρο μπετόν. Η βιβλιοθηκονόμος συνεργάστηκε στενά με τον αρχιτέκτονα χωρίς δημόσια χρήματα για τη διαμόρφωση του κτηρίου. Ωστόσο κάθε μήνα συσκέπτεται ξανά με τον αρχιτέκτονα για να επανασχεδιάσουν τμήματα της Βιβλιοθήκης. Το παλιό και το νέο ενώνονται και συνυπάρχουν στο κτήριο αυτό.

Κοινό της Βιβλιοθήκης

Η Βιβλιοθήκη εξυπηρετεί 1.000 επισκέπτες ημερησίως. Οι χρήστες είναι εργαζόμενοι στην περιοχή, φοιτητές και μορφωμένοι, αλλά και φτωχοί και μαθητές από όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες. Τα 2/3 των χρηστών είναι μέχρι 18 ετών. Δέχονται επίσης τάξεις από νηπιαγωγεία και σχολεία της περιοχής. Η Βιβλιοθήκη εκδίδει κάρτα χρήστη με ετήσια διάρκεια και συνδρομή από € 2 – 15, ανάλογα με την ηλικία, το επάγγελμα και την οικονομική κατάσταση του κατόχου. Για παράδειγμα τα παιδιά, οι μαθητές, οι φοιτητές και οι άνεργοι πληρώνουν € 2, ενώ οι δικαστικοί € 15. Η κάρτα ισχύει για όλες τις βιβλιοθήκες του Βερολίνου. Χρησιμοποιείται για τον δανεισμό βιβλίων και μη έντυπου υλικού, δηλαδή 28 ημέρες για βιβλία, 84 ημέρες για τη συλλογή τέχνης και 14 ημέρες για μη έντυπο υλικό, όπως CDs, MCs, DVDs, Videos, παιχνίδια κονσόλας και περιοδικά. Με την κάρτα ο χρήστης μπορεί να δανειστεί

δωρεάν βιβλία από κάθε περιοχή του Βερολίνου, αλλά όταν το τεκμήριο αποστέλλεται σε άλλο μέρος, ο χρήστης πρέπει να πληρώσει τα μεταφορικά.

Στη Βιβλιοθήκη Philipp Schaeffer πραγματοποιούνται 825.000 δανεισμοί κατ' έτος. Δανείζουν DVDs και CDs, αλλά όχι βιβλία. Η βιβλιοθήκη παραμένει ανοικτή 2.500 ώρες κατ' έτος. Οργανώνονται 200 διαφορετικές εκδηλώσεις τον χρόνο κυρίως για παιδιά, τις οποίες παρακολουθούν 5.000 άτομα από όλο το Βερολίνο.

Συλλογή

Οι άνετοι χώροι της Βιβλιοθήκης είναι προσβάσιμοι παντού, είναι Βιβλιοθήκη ανοικτών ραφιών. Η συλλογή της Βιβλιοθήκης αποτελείται από 150.000 τόμους, ενώ το 1/4 της συλλογής αποτελείται από οπτικοακουστικό υλικό. Τα 2/3 απευθύνονται σε ενηλίκους και το 1/3 σε παιδιά. Δεν υπάρχουν βιβλιοστάσια για περιοδικά, επειδή τα κρατούν για τρία χρόνια και συνεχώς τα ανανεώνουν. Έχουν συνδρομή σε 140 τίτλους περιοδικών, που χρησιμοποιούνται για επιτόπια ανάγνωση. Υπάρχουν πολλά βιβλία comics για τα παιδιά. Τα βιβλία manga κατέχουν ιδιαίτερη θέση στα εκθετήρια και τα αποκτούν σε συνεργασία με βιβλιοπωλείο.

Η καρδιά της βιβλιοθήκης είναι το κέντρο ταινιών και μουσικής. Αγοράζουν DVDs αλλά όχι βίντεο. Η συλλογή των DVDs ανέρχεται σε 5.000, σε διαφορετικές γλώσσες, γιατί έχουν διεθνείς πελάτες. Όταν η βιβλιοθήκη κτίστηκε, είχε μεγάλη συλλογή δίσκων μουσικής, παλιοί γερμανικοί δίσκοι, αλλά τώρα δεν υπάρχουν. Έχουν μεγάλη συλλογή ομιλούντων βιβλίων (talking books). Τώρα θέλουν να αποκτήσουν συλλογή ομιλούσας λογοτεχνίας. Αγοράζουν ακουστικά βιβλία (audio books) στα αγγλικά με γλωσσικά και ταξιδιωτικά θέματα που είναι ακριβά. Ορισμένα από αυτά τα απόκτησαν δωρεάν από τις ΗΠΑ.

Διατίθενται τηλεοράσεις και CD players για να βλέπουν και να ακούν οι χρήστες το μη έντυπο υλικό. Έπρεπε να τοποθετήσουν το οπτικοακουστικό υλικό σε ασφαλέστερο χώρο με ελεγχόμενη χρήση. Για το λόγο αυτό έχουν τοποθετήσει κάμερες παρακολούθησης, ενώ συνήθως δεν έχουν κάμερες στη Γερμανία. Για κάθε ομάδα χρηστών προσπαθούν να έχουν ποικιλία υλικού βίντεο, χάρτες και βιβλία.

Έχουν πολλά παιχνίδια, puzzle, carbon cake games. Το λογισμικό για παιδιά αφορά παιχνίδια και εκπαιδευτικά θέματα. Το λογισμικό για ενηλίκους αφορά την εκμάθηση γλωσσών και παιχνιδιών. Έχουν 3.000 είδη λογισμικού και πρέπει να το διατηρήσουν, επειδή οι χρήστες το χρησιμοποιούν. Έχουν 20.000 CDs, 400 κασέτες για τις τάξεις των γλωσσών, των οποίων ο αριθμός μειώνεται. Έχουν δύο ειδικές best seller lists: 1. Spiegel Best Seller Liste, τις οποίες οι εκδότες δίνουν στις βιβλιοθήκες και αγοράζουν τα βιβλία με standing order και 2. Top List sellers για βιβλία που φθάνουν αργότερα στη βιβλιοθήκη. Εργάζονται με βιβλιοπώλες με standing orders, οι οποίοι στέλνουν τα προτεινόμενα βιβλία, αλλά η βιβλιοθήκη αποφασίζει για τις επιλογές υλικού.

Υπηρεσίες

Στο παρελθόν διατηρούσαν κεντρικό γραφείο εξυπηρέτησης, όπου ρωτούσαν ο,τιδήποτε για τις βιβλιοθήκες και διέθεταν ερευνητική υπηρεσία διαδικτύου. Παλαιότερα πρόσφεραν πολλές υπηρεσίες για τον κόσμο που δεν μπορεί να έλθει στη βιβλιοθήκη. Ασχολούνταν πολύ με την κοινωνική βιβλιοθηκονομία, δηλαδή με επισκέψεις σε νοσοκομεία και με την ανάγνωση βιβλίων σε άτομα στο σπίτι. Σήμερα κυρίως λόγω έλλειψης προσωπικού έχουν διακόψει αυτές τις υπηρεσίες. Δίνουν μεγαλύτερη βαρύτητα στους επιτόπιους επισκέπτες και διατηρούν υπηρεσίες για τον πληθυσμό της περιοχής. Οι υπηρεσίες προς τα ΑμεΑ είναι περιορισμένες, επειδή το κτήριο δεν διαθέτει ευκολίες με τους ανελκυστήρες.

Υπηρεσίες προς ενήλικους

Τα απογεύματα πολλοί χρήστες, με τη βοήθεια εγχειριδίων, χρησιμοποιούν τους υπολογιστές της Βιβλιοθήκης, αλλά και φορητούς. Στον πρώτο όροφο υπάρχει εγκατάσταση ασύρματου δικτύου (W-LAN) για πρόσβαση στο διαδίκτυο. Έχουν έκθεση και βιβλία για την εκμάθηση Αγγλικών σε διαφορετικές ηλικίες. Υπάρχει καμπίνα τέχνης για τέχνη και αρχιτεκτονική. Είναι φειδωλοί πλέον να αγοράζουν ακριβά βιβλία και ιδίως βιβλία τέχνης, λόγω οικονομικών δυσχερειών. Υπάρχει χώρος ομαδικής ανάγνωσης για την οικονομία και την ιστορία. Για την οικονομία αγοράζουν βιβλία που σχετίζονται με την οικονομική κρίση και την ανεύρεση εργασίας.

Κατά καιρούς φιλοξενούν εκθέσεις με βιβλία από εκδοτικούς οίκους. Ο εκδοτικός οίκος παρέχει το υλικό δωρεάν και η Βιβλιοθήκη διαθέτει τον χώρο για διαφήμιση. Στο τέλος της έκθεσης σε ανταμοιβή ο εκδότης δωρίζει στη Βιβλιοθήκη € 10.000 για αγορά υλικού. Την άνοιξη οι εκθέσεις διαρκούν 6-7 εβδομάδες και οι εκδότες επιδιώκουν να συμμετέχουν για να διαφημίζουν το υλικό τους.

Επίσης δανείζονται έπιπλα από εταιρείες, όπως η Vo Concept, με την υποχρέωση να αναρτούν διαφημιστικά της εταιρείας σε περίοπτη θέση. Τα έπιπλα φθείρονται από τη χρήση και αλλάζουν από καιρού εις καιρόν.

Υπηρεσίες για τα παιδιά

Η παιδική βιβλιοθήκη είναι ο χώρος εκδηλώσεων με φυσικό φωτισμό. Όταν κτίστηκε η βιβλιοθήκη ρωτήθηκαν πού να τοποθετήσουν την παιδική βιβλιοθήκη για εκδηλώσεις, όπως ανάγνωση και θεατρικές παραστάσεις. Ο χώρος είναι διασκεδαστικός. Κατηγορήθηκαν όμως ότι το πάτωμα είναι στρωμένο με πέτρες, αλλά δεν έχει συμβεί κάποιο ατύχημα με τα παιδιά μέχρι σήμερα. Ένας εκδότης τους καθοδηγεί για τη χρήση της μουσικής. Ορισμένοι δάσκαλοι έρχονται εδώ για να δούν το υλικό της μουσικής για διδακτικούς σκοπούς.

Οι πέντε παιδικοί βιβλιοθηκονόμοι διδάσκουν τους μαθητές πώς να χρησιμοποιούν το διαδίκτυο και τους υπολογιστές, καθώς αυτά διδάσκονται πλημμελώς στα σχολεία. Πολλές τάξεις σχολείων έρχονται στη Βιβλιοθήκη, όπου εκτός από τη διδασκαλία του διαδικτύου, οι μαθητές διαβάζουν ιστορίες,

παίζουν, χορεύουν και τραγουδούν. Στη Βιβλιοθήκη υπάρχουν έργα τέχνης, που έχουν σχεδιαστεί ειδικά από καλλιτέχνες της περιοχής, για να αποδείξουν ότι η Βιβλιοθήκη αποτελεί χώρο της κοινότητας. Ένα μικρό δωμάτιο είναι ο χώρος ανάγνωσης παραμυθιών για μικρά παιδιά, με κατάλληλο φωτισμό, με βιβλία εικόνων και ανάγλυφα, που έχουν φτιάξει καλλιτέχνες.

Προσωπικό

Υπάρχουν 30 άτομα πλήρους και μερικής απασχόλησης και άνθρωποι μη εργαζόμενοι που έρχονται εδώ για ένα συγκεκριμένο έργο. Μετά την ενοποίηση πολλές μικρές βιβλιοθήκες έπρεπε να κλείσουν για να κάνουν χώρο στις μεγαλύτερες. Οι σχολικές βιβλιοθήκες έπρεπε επίσης να κλείσουν. Μια κινητή βιβλιοθήκη πηγαίνει σε σχολεία κάθε 2 εβδομάδες και μια βιβλιοθήκη στεγάζεται σε σχολείο. Το προσωπικό είναι λιγότερο λόγω συνταξιοδότησης και διακοπής υπηρεσιών. Πρέπει να προσαρμοστούν στις περιστάσεις και να κάνουν οι λιγότεροι περισσότερες εργασίες, από όσες έκαναν. Οι βιβλιοθηκονόμοι αποκτούν εμπειρία κατά την εργασία τους, π.χ. για το δωμάτιο υπολογιστών, για τα παιδιά.

Η κα Birgit G. Schultz μας μίλησε για τις **δημόσιες και σχολικές βιβλιοθήκες** της περιοχής. Οι σχολικές βιβλιοθήκες κλείνουν. Μερικές σχολικές βιβλιοθήκες εργάζονται τέλεια. Όμως οι δημόσιες βιβλιοθήκες και τα σχολεία συνεργάζονται, ενώ οι βιβλιοθήκες στα σχολεία είναι απλώς δωμάτια με βιβλία, συνήθως παλιά. Στη δεκαετία του 1990 προσπάθησαν να οργανώσουν σχολικές βιβλιοθήκες για μεγαλύτερους μαθητές 9-15 ετών σε συνεργασία με σχολεία. Ορισμένες βιβλιοθήκες άλλαξαν σε χώρους όπου τηρούνται βιβλία ή άλλες εξαφανίστηκαν. Όμως ο διευθυντής του σχολείου προτιμά να στελεχώνεται η βιβλιοθήκη από επαγγελματίες και να λειτουργεί με συγκεκριμένα πρότυπα. Ορισμένα ιδιωτικά σχολεία επίσης λειτουργούν καλές βιβλιοθήκες. Ωστόσο αυτό παραμένει ένα διογκούμενο πρόβλημα, ενώ η σχετική συζήτηση συνεχίζεται.

Περισσότερες πληροφορίες για τη Βιβλιοθήκη Philipp Schaeffer βρίσκονται στην ιστοσελίδα <http://www.berlin.de/citybibliothek/bibliotheken/schaeffer/index.html>